

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ

ЗАТВЕРДЖУЮ
Голова приймальної комісії
В. С. Пономаренко
№02071211 2020р.

ПРОГРАМА

фахового вступного випробування
освітній ступінь «МАГІСТР»

спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
освітньо-професійна програма «Банківська справа»

Харків, 2020

Фахове вступне випробування є комплексним іспитом, що включає теоретичну (тестові завдання) та практичну (три завдання різного ступеню складності) частини в межах галузевого стандарту вищої освіти України з підготовки бакалаврів у галузі знань 07 «Управління та адміністрування». До складу тестових завдань внесені питання за наступними нормативними навчальними дисциплінами: *гроші та кредит, фінанси, банківська система*.

Завдання фахового випробування складено з метою виявлення знань, вмінь, компетентностей, якими володіє бакалавр за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» (табл. 1).

Таблиця 1

Основні компетентності, якими повинен володіти бакалавр
за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
(спеціалізація «Банківська справа»)

Професійні компетентності
<i>Загально-професійні:</i>
- розуміти економічні категорії та закони, причинно-наслідкові зв'язки, які існують між фінансовими процесами та явищами
- володіти методами та інструментами спостереження, опису, ідентифікації, аналізу, синтезу та оцінки фінансових процесів та явищ
- розуміти існуючі та нові технології та їх вплив на діяльність суб'єктів підприємництва
- здатність до ділових комунікацій у професійній сфері, знання основ ділового спілкування, навички роботи в команді
- здатність прогнозувати, планувати й реалізувати заходи щодо підвищення ефективності функціонування суб'єктів макро-, мезо- та мікрорівнів
<i>Спеціалізовано-професійні:</i>
- здатність визначати специфіку організації грошових відносин, управління грошовими потоками, володіти методами та інструментами оцінки економічних процесів та явищ у грошово-кредитній сфері
- розуміти організаційно-економічний механізм створення, функціонування та управління банком
- проводити зовнішній аналіз середовища функціонування банку та оцінювати вплив його факторів на діяльність банку
- проводити діагностику внутрішніх функціональних підсистем банку та їх взаємозв'язків, оцінювати використання потенціалу банку
- розробляти стратегії, плани діяльності банку в цілому та його окремих підрозділів
- обґрунтовувати управлінські рішення та організаційно-технічні заходи щодо функціонування і розвитку банку з урахуванням ризиків та на основі використання інформаційно-комунікаційних технологій

Продовження табл. 1

Професійні компетентності	
Спеціалізовано-професійні:	
- встановлювати вплив банківських продуктів та надання послуг на економічні процеси функціонування банку з метою контролю	
- проводити експрес-аналіз діяльності банку, здійснювати аналіз активних і пасивних операцій банку	
- здійснювати аналіз фінансових результатів банку, його ліквідності, фінансової стійкості та рентабельності	
- формувати та використовувати облікову інформацію для аналітичної діяльності та обґрунтування управлінських рішень у банківському бізнесі	
- проводити фінансовий облік та відображати в звітності банків активи, зобов'язання і капітал, а також вплив доходів і витрат банку на його фінансовий результат	

СТРУКТУРА ЕКЗАМЕНАЦІЙНОГО БІЛЕТУ З ФАХОВОГО ВИПРОБУВАННЯ

Екзаменаційний білет з фахового випробування включає дві частини:

тестові завдання;

практичні завдання.

Рекомендований розподіл балів відповідно до рівня складності завдань у білеті з фахового випробування наведено у табл. 2.

Таблиця 2

Рекомендований розподіл балів відповідно до рівня складності завдань
у білеті з фахового випробування

Рівень складності	Кількість контрольних завдань		Кількість балів за одне завдання	Розподіл балів в одному білеті	Різновид завдань
	тестові завдання	задачі			
1	2	3	4	5	6
I. Рівень складності	30	–	2 – 5 б*	100	- 10 тестів по 2 бали – за вибором однієї відповіді; - 10 тестів по 3 бали – за вибором декількох правильних відповідей; - 5 тестів по 5 балів – на встановлення відповідності; - 5 тестів по 5 балів – на встановлення правильної послідовності
II. Рівень складності	–	2	1 діагностичне завдання – 20 б; 2 діагностичне завдання – 30 б.	50	- розрахункові завдання (на 2-3 дії)

Продовження табл. 2

1	2	3	4	5	6
III. Рівень складності	–	1	1 евристичне завдання – 50 б	50	- творчі або розрахункові завдання з ускладненим алгоритмом

**Кількість балів за одне завдання залежить від кількості, типу та складності тестових завдань*

Тестові завдання включають 30 тестів різного типу, серед яких альтернативні тестові завдання, тестові завдання з множинним вибором, на відновлення відповідності частин, на відтворення вірної послідовності та тестові завдання відкритого типу. Загальна оцінка тестових завдань становить 100 балів.

Практичні завдання включають завдання різного рівня складності, а саме два діагностичних завдання та одне евристичне завдання, загальна оцінка за виконання яких складає 100 балів.

Мінімальна кількість балів, з якою вступник допускається до участі в конкурсі – 100 балів.

ЗМІСТ ФАХОВИХ ВСТУПНИХ ВИПРОБУВАНЬ

Зміст фахових вступних випробувань з навчальної дисципліни «Фінанси»

Тема 1. Предмет фінансової науки. Фінансові категорії.

1.1. Поняття «фінанси».

Зміст, предмет, методологія та основні категорії фінансової науки. Поняття «фінанси». Історично необхідні умови виникнення фінансів. Фінанси як економічна категорія. Специфічні ознаки фінансів. Концептуальні підходи до визначення економічної суті поняття «фінанси».

1.2. Об'єктивна необхідність та роль фінансів в економічній системі держави.

Об'єктивна необхідність та роль фінансів в економічній системі держави. Трансформація фінансових відношень на рівні підприємницьких структур. Розв'язання соціальних проблем.

1.3. Функції фінансів.

Функції фінансів. Зміст розподільчої функції. Об'єкти і суб'єкти розподілу.

Первинний розподіл та перерозподіл валового внутрішнього продукту. Особливості розподільчої функції фінансів. Взаємозв'язок фінансів з іншими економічними категоріями. Контрольна функція фінансів, її зміст. Взаємозв'язок фінансів з іншими економічними категоріями. Контрольна функція фінансів, її зміст. Взаємозв'язок розподільчої та контрольної функції фінансів.

1.4. Фінансові ресурси.

Фінансові ресурси як матеріальні носії фінансових відносин. Поняття про грошові фонди, їх ознаки. Державні централізовані та децентралізовані фонди цільового призначення.

1.5. Поняття фінансової системи.

Фінансова система як економічна категорія. Поняття фінансової системи. Структурна побудова та засади функціонування фінансової системи.

1.6. Призначення і специфічні риси окремих сфер та ланок фінансової системи.

Сфери та ланки фінансової системи. Фінанси підприємницьких структур як вихідна ланка фінансової системи. Державні фінанси, їх склад та призначення. Фінанси страхування. Фінанси домогосподарств. Фінансовий ринок. Міжнародні фінанси.

1.7. Структура управління фінансовою системою України.

Управління системою фінансів як складова частина управління економікою. Об'єкт та суб'єкт управління. Стратегічне та оперативне управління.

1.8. Особливості фінансових систем зарубіжних країн.

Склад фінансових систем. Особливості сфер та ланок фінансових систем зарубіжних країн в залежності від державного устрою. Державний кредит. Спеціальні позабюджетні фонди. Фінанси державних корпорацій.

Тема 2. Генезис і еволюція фінансів

2.1. Виникнення науки про державні фінанси.

Видатні вчені класичної економічної теорії про науку «Державні фінанси». Розвиток фінансової науки в XIX – XX столітті.

2.2. Становлення та розвиток державних фінансів.

Фінанси і система бюджетів держави в умовах переходу до ринку. Роль приватного капіталу в формуванні державних фінансів.

Тема 3. Фінансове право і фінансова політика

3.1. Правове регулювання.

Правове регулювання – одна з форм управління економічним і соціальним розвитком з боку держави.

3.2. Правові та організаційні засади державних фінансів.

Фінансове право. Система фінансових органів щодо виконання чинного законодавства.

3.3. Зміст та значення фінансової політики.

Фінансова політика - складова частина економічної й соціальної політики держави. Взаємозв'язок фінансів і фінансової політики, її завдання Фінансова політика та її види. Стратегія й тактика фінансової політики.

3.4. Фінансовий механізм, його сутність і роль в реалізації фінансової політики.

Фінансовий механізм як сукупність форм і методів організації фінансових відносин. Взаємодія фінансового механізму з господарським механізмом і фінансовою політикою.

3.5. Фінансове планування; сутність і завдання.

Фінансове планування: суть, принципи, методи, завдання. Система фінансових планів, їх характеристика. Зведений фінансовий баланс держави. Основні зміни у фінансовому плануванні при переході до ринку.

3.6. Фінансовий контроль.

Види фінансового контролю і форми його проведення.

Тема 4. Податки. Податкова система

4.1. Соціально-економічна сутність податків. Основні принципи оподаткування. Функції податків. Класифікація податків.

4.2. Система оподаткування її структура та принципи функціонування. Характеристика податкової системи України.

Тема 5. Бюджет. Бюджетна система.

5.1. Бюджет як економічна та юридична категорія.

Бюджет як економічна та правова категорії. Місце й значення бюджету в загальній системі фінансових відносин. Функції бюджету. Специфічні ознаки бюджетних відносин. Основні функції державного бюджету.

5.2. Бюджетний устрій і бюджетна система.

Устрій бюджетної системи України. Структура бюджетної системи. Зведений бюджет. Принципи побудови бюджетної системи.

5.3. Поняття бюджетного процесу та його основні елементи.

Бюджетний процес. Поняття бюджетного процесу і його основні елементи. Організація бюджетного планування. Порядок складання, розгляду й затвердження проектів державного й місцевих бюджетів. Удосконалення бюджетного планування й бюджетного регулювання. Розподільча й контрольна функції бюджету. Бюджетний механізм фінансового регулювання в умовах переходу до ринкових відносин. Фінансова програма оздоровлення економіки України та роль бюджету в її здійсненні. Касове виконання доходної та видаткової частини державного й місцевого бюджетів. Касовий розрив.

5.4. Доходи державного бюджету.

Поняття про доходи державного бюджету. Склад доходів державного бюджету. Спеціальний та загальний фонд. Джерела формування бюджетних доходів. Форми й методи мобілізації грошових коштів у бюджет. Класифікація бюджетних доходів

5.5. Видатки державного бюджету.

Державні видатки як економічна категорія. Склад видатків державного бюджету. Основні напрямки використання бюджетних коштів. Витрати державного бюджету на соціальний захист населення. Склад і структура витрат державного бюджету в соціально-культурній сфері. Фінансування соціального страхування й соціального забезпечення. Фінансування науки. Витрати державного бюджету на народне господарство. Витрати на оборону й державне управління.

5.6. Бюджетний дефіцит.

Сутність бюджетного дефіциту. Види бюджетного дефіциту. Причини виникнення, методи покриття та шляхи подолання.

5.7. Економічна сутність місцевих фінансів.

Суть місцевих фінансів, їх склад і роль у здійсненні політики зміцнення економічної самостійності адміністративно-територіальних формувань в умовах ринкових відносин. Функції та класифікація місцевих фінансів. Загальнодержавні податки і збори, закріплені за місцевими бюджетами. Роль місцевих податків і зборів у формуванні місцевих бюджетів.

5.8. Доходи місцевих бюджетів.

Види надходжень і основні джерела надходжень. Класифікація доходів.

5.9. Витрати місцевих бюджетів.

Витрати місцевих бюджетів. Напрямки використання коштів місцевих бюджетів.

5.10. Сутність державних цільових фондів.

Державні цільові фонди як складова частина загальнодержавних фінансів. Класифікація державних цільових фондів. Джерела, методи формування та напрямки використання коштів.

5.11. Державний кредит і державний борг.

Економічна суть державного кредиту, його роль у формуванні додаткових фінансових ресурсів держави в покритті бюджетного дефіциту. Відмінність державного кредиту від банківського. Види державного кредиту. Внутрішній і зовнішній державний кредит. Розвиток міжнародного й умовного державного кредиту. Державний борг. Капітальний і поточний державний борг. Причини й наслідки зростання державного боргу. Джерела погашення державного боргу. Форми внутрішнього державного кредиту.

Тема 6. Страхування. Страховий ринок

6.1. Економічна сутність страхових відносин. Функції страхування.

Економічна необхідність і роль страхування в забезпеченні безперервності суспільного виробництва. Особливості фінансових відносин у сфері страхування.

6.2. Форми і методи страхового захисту. Система страхових фондів.

Форми й методи страхового захисту. Система страхових фондів.

6.3. Класифікація і види страхових послуг. Принципи обов'язкового і добровільного страхування

Класифікація страхування за об'єктами та за ознакою ризику. Принципи обов'язкового й добровільного страхування.

6.4. Страхові відносини при майновому страхуванні.

Страхування майна юридичних і фізичних осіб, його види й форми.

6.5. Особисте страхування.

Особисте страхування, його суть і значення в забезпеченні соціального захисту громадян. Види особистого обов'язкового й добровільного страхування.

6.6. Соціальне страхування. Види соціального страхування. Страхування відповідальності і ризиків.

Страхування кредитних і фінансових ризиків. Економічна необхідність, значення й види. Умови страхування кредитних і фінансових ризиків.

Перестраховання. Необхідність перестраховання для забезпечення сталості страхових операцій.

6.8 Загальна характеристика і структура страхового ринку України.

Страховий ринок. Поняття страхового ринку та його організаційна структура. Учасники страхового ринку. Організаційні форми існування страхових компаній.

Тема 7. Фінансовий ринок

7.1. Сутність фінансового ринку.

Сутність фінансового ринку, його роль у мобілізації та розподілі фінансових ресурсів.

7.2. Класифікація фінансових ринків.

Класифікація фінансових ринків. Грошовий ринок. Ринок капіталів. Ризикові та безризикові фінансові ринки. Місцеві, регіональні, національні, міжнародні, всесвітні фінансові ринки. Первинний і вторинний фінансові ринки. Економічні передумови функціонування фінансового ринку в Україні.

7.3. Правове регулювання фінансового ринку.

Основи правового регулювання фінансового ринку. Порядок реєстрації й обігу цінних паперів. Діяльність із випуску та з підтримування обігу цінних паперів.

7.4. Оподаткування доходів від цінних паперів.

Сутність оподаткування доходів від цінних паперів. Державний контроль за випуском і обігом цінних паперів.

7.5. Фондова біржа.

Поняття фондових бірж, правові положення їх функціонування. Організація й порядок роботи. Правила торгівлі. Види угод, порядок розрахунків. Порядок допуску цінних паперів до обігу на фондових біржах в Україні.

7.6 Фінансовий ринок в Україні: економічні передумови і перспективи розвитку.

Види цінних паперів, які можуть випускатись і обертатися в Україні. Основні характеристики цінних паперів. Брокерські (дилерські) контори. Формування статутного фонду. Прибуток. Використання прибутку. Перспективи розвитку фінансового ринку в Україні.

Тема 8. Фінанси суб'єктів господарювання.

8.1. Сутність фінансів підприємницьких структур.

Функції та основи організації фінансів підприємницьких структур. Грошові надходження підприємств, їх склад, економічна характеристика й класифікація. Розмежування коштів підприємств на власні й залучені.

8.2. Особливості фінансових відносин на підприємствах різних форм власності й господарювання.

Приватизація державних підприємств і її фінансові аспекти. Оцінка майна об'єктів, що підлягають приватизації. Фінансові джерела приватизації. Розподіл і використання коштів, отриманих від приватизації. Фінансова діяльність державних підприємств.

8.3. Доход від реалізації продукції, робіт та послуг.

Формування та розподіл виручки. Фонд відшкодування, валовий дохід. Фонд оплати праці. Прибуток від операційної, фінансової та інвестиційної діяльності, чистий прибуток. Економічний зміст прибутку, напрями виконання прибутку.

8.4. Оборотні кошти підприємств.

Економічна сутність та організація оборотних коштів. Методи визначення потреби в оборотних коштах. Показники стану й ефективності використання оборотних коштів.

8.5. Основні засоби.

Склад основних засобів. Джерела фінансування відтворення основних засобів. Показники їх стану та ефективності використання

8.6. Фінансовий стан підприємства.

Система показників оцінки фінансового стану. Ліквідність, прибутковість і платоспроможність підприємства.

Тема 9. Міжнародні фінанси

9.1. Поняття фінансовою механізму міжнародних відносин.

Поняття фінансового механізму міжнародних відносин. Суб'єкти та види міжнародної діяльності. Правові норми регулювання міжнародної діяльності в Україні.

9.2. Валютне регулювання та валютні обмеження.

Валютне регулювання та валютні обмеження. Використання валютних надходжень. Валютний курс. Порядок встановлення й методологія обчислення валютного курсу національної грошової одиниці України. Конвертованість валюти. Державний контроль за здійсненням валютних операцій і своєчасним надходженням коштів. Фінансові санкції.

9.3. Міжнародний ринок, його призначення та роль у розвитку підприємств України

Валютні ринки. Поняття й види

9.4. Найважливіші сучасні фактори формування світових фінансових ринків.

Сучасні фактори формування світових фінансових ринків. Фінансові організації ООН.

9.5. Основні напрямки інтеграції України у світову фінансову систему

Правове регулювання діяльності Української міжбанківської валютної біржі. Організація та порядок роботи біржового валютного ринку. Котирування іноземних валют. Валютні операції. Специфічні особливості та проблеми функціонування валютного ринку в Україні. Основні напрямки інтеграції України у світову фінансову систему

Тема 10. Фінансовий менеджмент

10.1. Фінансовий менеджмент, його місце в економіці та її особливості.

Особливості фінансового менеджменту як економічної науки; місце та роль у навчальному процесі підготовки майбутніх економістів; структура та послідовність вивчення дисципліни; взаємозв'язок з іншими дисциплінами.

10.2. Сутність фінансового менеджменту, його місце в системі управління підприємством

Необхідність, значення, елементи фінансового менеджменту. Організація фінансового менеджменту. Особливості організації фінансового менеджменту залежно від організаційно-правових типів суб'єктів підприємницької діяльності. Фінансовий менеджер, його професійні риси, обов'язки, права.

10.3. Еволюція основних теорій у практиці сучасного фінансового менеджменту

Теорія інвестиційного портфеля. Теорія структури капіталу.

10.4. Джерела інформації, які використовують фінансові менеджери

Методологічні основи побудови. Організаційне та інформаційне забезпечення. Загальні вимоги до інформаційної бази.

10.5. Система показників інформаційного забезпечення, що формуються із зовнішніх джерел

Показники загальноекономічного розвитку країни. Показники, що характеризують кон'юнктуру фінансового ринку. Показники діяльності контрагентів. Нормативно-регулюючі показники.

10.6. Система показників інформаційного забезпечення, що формуються із внутрішніх джерел

Показники фінансового стану підприємства в цілому. Показники окремих структурних підрозділів підприємства. Нормативно-планові показники.

Зміст фахових вступних випробувань з навчальної дисципліни «Гроші та кредит»

Тема 1. Сутність і функції грошей.

1.1. Походження грошей. Предмет і завдання дисципліни «Гроші та кредит».

Місце дисципліни в загальноекономічній підготовці економістів. Концепції походження грошей (раціоналістична та еволюційна).

1.2. Сутність грошей. Гроші як гроші і гроші як капітал.

Гроші як загальний еквівалент і ліквідний актив як форма прояву суспільних відносин. Портфельний підхід до визначення сутності грошей.

1.3. Форми грошей та їх еволюція.

Натурально-речові форми грошей, причини та механізм їх еволюції від звичайних товарів до цінних металів (еволюція повноцінних грошей).

1.4. Функції грошей та їх еволюція.

Функції грошей у національному обороті, у сферах скарбничих нагромаджень і міжнародному товарно-грошовому обороті. Функція міри вартості, її суть, сфера використання.

Тема 2. Грошовий обіг і грошові потоки.

2.1. Сутність та економічна основа грошового обігу.

Поняття грошового обігу. Загальна схема грошового обігу на мікро- та макрорівні. Характерні ознаки грошового обігу.

2.2. Модель грошового обігу. Грошові потоки та їх балансування.

Модель сукупного грошового обігу. Канали надходження грошей. Безготівковий грошовий обіг, його принципи.

2.3. Маса грошей в обороті. Грошові агрегати та грошова база.

Грошова маса: сутність, склад та фактори зміни обсягу й структури. Первинна емісія Центрального банку.

2.4. Швидкість обігу грошей та закон грошового обігу.

Швидкість обігу грошей, її сутність, порядок визначення, фактори впливу та роль у макроекономічній стабілізації.

Тема 3. Грошовий ринок.

3.1. Сутність та особливості функціонування грошового ринку.

Сутність, особливості функціонування та інструменти грошового ринку.

3.2. Інституційна модель грошового ринку.

Системна структуризація грошового ринку за окремими критеріями. Характеристика та взаємозв'язок окремих сегментів ринку та інструментів.

Тема 4. Грошові системи.

4.1. Сутність, призначення та структура грошової системи.

Економічна сутність грошової системи, її призначення та місце в економічній системі. Основоположні елементи грошових систем.

4.2. Види грошових систем та їх еволюція.

Класифікація типів грошових систем. Грошові системи ринкового та неринкового типу. Грошові системи відкритого та закритого зразка.

Тема 5. Інфляція та грошові реформи.

5.1. Сутність, види та закономірності розвитку інфляції.

Соціально-економічна сутність інфляції. Види інфляції, їх вплив на виробництво, зайнятість, життєвий рівень населення.

5.2. Головні причини та наслідки інфляції.

Причини інфляції. Соціально-економічні наслідки інфляції. Основні показники вимірювання інфляції.

5.3. Сутність та види грошових реформ, особливості їх проведення в

Україні.

Грошові реформи та інфляція. Класифікація грошових реформ (одномонетні реформи та реформи паралельного типу).

Тема 6. Валютний ринок і валютні системи.

6.1. Сутність валюти та валютних відносин. Конвертованість валюти.

Валютний курс.

Валюта як грошова одиниця, грошовий знак і міжнародна розрахункова одиниця. Поняття валютних відносин.

6.2. Валютний ринок. Види операцій на валютному ринку.

Валютний ринок: суть і структура, чинники, що визначають кон'юнктуру валютного ринку. Об'єкти та суб'єкти валютного ринку, фактори, що впливають на кон'юнктуру валютного ринку.

6.3. Валютні системи та валютна політика.

Поняття та призначення валютних систем. Основні складові елементи національної валютної системи за їх призначенням.

6.4. Платіжний баланс і золотовалютні резерви в механізмі валютного регулювання.

Платіжний баланс: сутність, структура та роль в механізмі валютного регулювання. Джерела формування золотовалютних резервів.

6.5. Світова та міжнародні валютні системи.

Характеристика сучасної валютної системи та роль міжнародного валютного фонду в її функціонуванні.

Тема 7. Механізм формування пропозиції грошей і грошово-кредитна політика.

7.1. Механізм формування попиту та пропозиції грошей.

Попит на гроші: сутність, цілі та мотиви попиту на гроші. Пропозиція грошей, її сутність, особливості формування та чинники зміни.

7.2. Графічна модель грошового ринку. Рівновага на грошовому ринку.

Графічна модель грошового ринку. Рівновага попиту і пропозиції та фактори, що її визначають. Заощадження та інвестиції в механізмі грошового ринку.

7.3. Грошово-кредитна політика, її цілі та інструменти.

Суть та цілі грошово-кредитної політики. Інструменти грошово-кредитного регулювання.

Тема 8. Роль грошей у ринковій економіці.

8.1. Специфіка функціонування грошей на етапі становлення ринкових відносин.

Історичні традиції державотворення і формування національної грошової системи та грошової одиниці в Україні. Трансформуюча роль держави в створенні грошей.

8.2. Роль і призначення грошей в економіці країни з вирішення завдання стабілізації економіки та забезпечення її сталого розвитку.

Грошово-кредитне регулювання економіки країни як один з інструментів стабілізації економіки.

8.3. Підвищення ефективності економічних процесів за рахунок застосування новітніх механізмів використання грошей та їх функціонального призначення на етапі розвитку інтеграційних процесів та глобальних перетворень світової економіки.

Новітні механізми використання грошей в умовах розвитку інтеграційних процесів.

Тем 9. Теорія грошей

9.1. Класична кількісна теорія грошей, її основні постулати.

Існуючі теорії розвитку грошових відносин. Абстрактна теорія грошей, її види та постулати. Неокласичний варіант розвитку кількісної теорії грошей.

9.2. Сучасний монетаризм як напрям розвитку кількісної теорії грошей.

Особливості монетаристських трактувань ролі держави в регулюванні економіки.

Тема 10. Сутність і функції кредиту

10.1. Загальні передумови та економічні чинники необхідності кредиту.

Загальні передумови виникнення кредитних відносин. Суб'єкти й об'єкти кредитних відносин.

10.2. Необхідність та сутність кредиту.

Роль кредиту в розвитку економіки. Кредитна система як провідний елемент інфраструктури грошового ринку, її складові елементи.

Тема 11. Форми, види і роль кредиту

11.1. Форми, види та функції кредиту.

Форми кредиту: товарна та грошова. Класифікація видів кредиту. Основні функції кредиту. Економічні межі кредиту, причини й наслідки їх порушення.

11.2. Характеристика основних видів кредиту.

Характеристика банківського кредиту. Характеристика комерційного кредиту та його видів. Різниця між банківським та комерційним кредитом. Характеристика іпотечного кредиту.

Тема 12. Теоретичні засади процента

12.1. Позичковий процент.

Сутність позичкового проценту, його функції та чинники, що впливають на рівень процента. Простий і складний процент. Різниця між процентом та процентною ставкою.

12.2. Проценти по цінним паперам.

Доходність облігацій. Доходність акцій. Доходність похідних цінних паперів.

Тема 13. Фінансове посередництво грошового ринку

13.1. Сутність, призначення і види фінансового посередництва.

Фінансові посередники як суб'єкти грошового ринку. Порівняльна характеристика банків та небанківських фінансово-кредитних установ.

13.2. Банки як провідні суб'єкти фінансового посередництва.

Функції банків. Становлення банківської системи, місце банків на грошовому ринку. Функції та роль банків. Особливості розвитку й побудови дворівневої банківської системи в Україні.

13.3. Небанківські фінансово-кредитні установи.

Небанківські фінансово-кредитні установи, їх види та особливості функціонування в Україні. Страхові компанії, сутність і форми організації.

Тема 14. Теоретичні засади діяльності комерційних банків

14.1. Поняття, призначення та класифікація комерційних банків.

Особливості становлення та розвитку комерційних банків в Україні. Класифікація комерційних банків.

14.2. Операції комерційних банків, їх класифікація та загальна характеристика.

Пасивні операції банків. Активні операції банків. Інвестиційна та фінансова діяльність комерційного банку в Україні.

Тема 15. Центральні банки в системі монетарного та банківського управління

15.1. Центральні банки, їх походження, призначення, функції та операції.

Національний банк України як головна ланка національної кредитної системи, емісійний центр, банк банків, орган регулювання стабільності грошової системи і забезпечення економічного зростання країни за допомогою грошово-кредитних методів стимулювання.

15.2. Контроль та аудит у центральному банку.

Основні цілі та структура контролю в Центральному банку. Організація нагляду Національного банку України за діяльністю банків другого рівня.

Тема 16. Міжнародні фінансово-кредитні установи та їх співробітництво з Україною

16.1. Міжнародні валютно-кредитні установи та їх призначення.

Поняття валютно-кредитної установи. Міжнародний валютний фонд (МВФ) і його діяльність в Україні. Світовий банк. Міжнародний банк реконструкції і розвитку (МБРР).

16.2. Регіональні валютно-кредитні установи.

Поняття регіональних валютно-кредитних установ. Європейський банк реконструкції та розвитку.

Зміст фахових вступних випробувань з навчальної дисципліни «Банківська система»

Тема 1. Теоретичні засади організації банківської системи: сутність принципи побудови, функції

1.1. Еволюція банківської діяльності.

Історія розвитку банківської справи. Походження терміну «банк». Чотири основних етапи зародження та розвитку банківської діяльності.

1.2. Сутність банківської системи та її інституціональна структура.

Сутність банківської діяльності. Причини формування банківської системи як особливої структури. Функції банківської системи. Загальні та специфічні риси банківської системи. Структура банківської системи. Базові банківські операції.

1.3. Особливості побудови банківських систем в різних країнах.

Створення центральних банків різних країн. Моделі взаємовідносин і взаємозв'язків між центральними банками та існуючими гілками влади.

Центральні банки пройшли Стадії розвитку центральних банків. Становлення та розвиток банківських систем США, Німеччини та Японії. Побудова та етапи розвитку банківської системи України.

1.4. Роль банківської системи в економічному розвитку країни.

Взаємозв'язок фінансової і банківської системи держави.

Роль банківської системи як складової економічної інфраструктури. Наслідки банкрутства банків в економічній системі. Зміст діяльності банківської системи України.

Тема 2. Банки другого рівня як ключова складова банківської системи

2.1. Організація діяльності та управління банком.

Види банківських операцій. Класифікація банків за різними ознаками. Структура управління банком. Органи управління банком. Аналіз прибутковості банківської діяльності.

2.2. Банки на ринку банківських послуг.

Порядок формування статутного фонду банку. Структура капіталу банку. Основний та додатковий капітал, їх склад. Вимоги до відображення капіталу у фінансовій звітності. Порядок обліку операцій під час формування статутного фонду до реєстрації банку. Облік операцій з викупу банком акцій власної емісії та їх подальшої реалізації. Основні вимоги до створення та реєстрації банківської установи. Перелік документів для отримання банком ліцензії. Аналіз власного капіталу банку.

2.3. Формування ресурсної бази банку.

Джерела формування ресурсної бази банку. Поняття ресурсів комерційного банку. Структура банківського капіталу. Поняття регулятивного капіталу та його складові. Види позичених та залучених ресурсів банку, їх характеристика. Аналіз змін у структурі зобов'язань банку. Аналіз ділової активності банку щодо залучення коштів. Аналіз ефективності використання банком своїх зобов'язань.

2.4. Основи організації розрахунків.

Готівкові та безготівкові грошові розрахунки. Порядок відкриття та ведення комерційними банками рахунків у національній та іноземній валютах. Види рахунків. Принципи організації безготівкових розрахунків. Способи безготівкових розрахунків. Форми розрахунків. Види розрахункових документів та їх характеристика. Призначення поточних рахунків. Процедура відкриття поточних рахунків для суб'єктів господарювання та фізичних осіб. Характеристика форми розрахунків з застосуванням платіжних доручень. Відображення операцій з застосуванням платіжних доручень у бухгалтерському обліку. Схема документообігу при розрахунках платіжними вимогами та

платіжними вимогами-дорученнями. Сфера застосування розрахункових чеків та правила їх заповнення. Відкличний та безвідкличний акредитив. Особливості обліку покритого акредитива з депонуванням коштів покупця в банку-емітенті.

2.5. Особливості кредитно-інвестиційних операцій банків.

Поняття «кредит». Основи надання, використання і повернення кредитів банку. Форми банківського кредиту. Поняття «кредитні операції». Класифікація кредитів. Кредитний процес, його етапи. Підрозділи, що забезпечують кредитний процес банку. Поняття кредитно-інвестиційного портфеля банку та інвестицій. Класифікація операцій банків з цінними паперами. Відмінні риси інвестиційних операцій банків порівняно з позичковими. Структура відображення кредитів у Плані рахунків бухгалтерського обліку. Облік прямого банківського кредитування. Облік формування та використання резервів під кредитні ризики. Принципи оцінки та обліку операцій банку з цінними паперами. Аналіз ефективності кредитної діяльності. Аналіз кредитоспроможності позичальника та проблемних кредитів. Аналіз операцій банку з цінними паперами.

2.6. Специфіка операцій банків в іноземній валюті.

Поняття валютного обігу та валютних операцій. Суб'єкти та об'єкти валютних відносин. Класифікація валютних операцій. Сутність та характеристика валютних операцій банків. Порядок здійснення розрахунків за експортно-імпортними операціями. Основні форми міжнародних розрахунків. Загальні вимоги до обліку операцій в іноземній валюті. Облік безготівкових операцій з купівлі-продажу іноземної валюти. Бухгалтерський облік валютних операцій з використанням платіжних карток. Аналіз ефективності валютних операцій.

Тема 3. Центральний банк як перший рівень банківської системи.

3.1. Статус та основні функції центрального банку. Структура Національного банку України.

Виникнення та розвиток центральних банків. Фактори оцінки рівня незалежності центрального банку. Політична та економічна незалежність центрального банку. Система й органи управління НБУ. Функції органів управління НБУ.

3.2. Операції центрального банку.

Завдання і функції центральних банків. Операції центральних банків. Характеристика основних операцій центральних банків.

3.3. Грошово-кредитна політика, механізм та інструменти її реалізації.

Поняття та класифікація видів грошово-кредитної політики. Зміст і цілі грошово-кредитної політики. Класифікація та характеристика інструментів грошово-кредитної політики. Місце і роль грошово-кредитної політики в загальнодержавній політиці. Взаємозв'язок між окремими цілями та інструментами грошово-кредитної політики.

3.4. Валютна політика.

Поняття валютної політики. Довгострокова та короткострокова валютна політика. Складові валютної політики. Валютне регулювання та валютний контроль. Основні види та напрями валютного регулювання та контролю. Валютна позиція банку, її види.

Тема 4. Стабільність банківської системи

4.1. Ризик у банківській діяльності.

Поняття банківського ризику. Причини виникнення ризиків у банківській діяльності. Класифікація банківських ризиків. Зміст банківських ризиків за класифікацією НБУ. Методи аналізу банківських ризиків.

4.2. Стабільність банківської системи та системний ризик.

Поняття фінансової стабільності банку. Проблеми та загрози фінансовій стабільності банків. Внутрішні та зовнішні фактори, які впливають на фінансову стабільність банків. Їх характеристика. Рейтингова система CAMELS. Поняття фінансової кризи, її причини. Системний ризик банківської діяльності. Рейтингова оцінка діяльності банку.

4.3. Організація та функціонування системи ризик-менеджменту в банку.

Поняття та зміст ризик-менеджменту банку. Принципи банківського управління ризиками. Елементи і підсистеми системи управління ризиками банку. Етапи процесу управління ризиками банку. Допустимий і критичний ризик загрози діяльності банку.

4.4. Антикризове управління банківською системою.

Поняття «антикризове управління банком». Класифікація цілей антикризового управління банком. Етапи стратегічного антикризового управління банком. Основні положення антикризового управління банком. Види антикризового управління банком. Типи стратегій антикризового управління банком.

Тема 5. Банківська система в умовах глобалізації.

5.1. Створення та особливості функціонування міжбанківських об'єднань.

Фінансова глобалізація, її наслідки в банківській сфері. Структуризація інтеграційних процесів у фінансовій сфері. Зміст та форми фінансової інтеграції на мікро-, макро- та мегарівні. Чинники стимулювання розвитку глобалізації банківської сфери. Міжбанківські об'єднання, їх класифікація та характеристика.

5.2. Сфери міжнародного банківського бізнесу.

Міжнародна банківська справа. Характеристика міжнародного банківського бізнесу. Типи сучасних міжнародних банків. Форми організації міжнародного банківського бізнесу. Міжнародні банківські послуги, їх характеристика.

5.3. Діяльність банків у міжнародних фінансових центрах.

Міжнародний фінансовий ринок, його функції. Міжнародні фінансові центри. Позиціонування України на світових ринках. Офшорні банківські зони, причини їх виникнення. Дислокації офшорних зон, їх типи.

5.4. Іноземний капітал у банківській системі.

Переваги та недоліки присутності іноземного капіталу в економіці країни. Основні негативні наслідки присутності іноземного капіталу на українському ринку банківських послуг. Показники оцінки участі іноземних інвесторів у роботі банківської системи.

5.5. Взаємодія національної банківської системи з міжнародними фінансовими організаціями.

Розвиток міжнародної діяльності національної банківської системи. Напрямки співпраці України з Міжнародним валютним фондом, Світовим банком, Європейським банком реконструкції та розвитку. Основні результати роботи Національного банку в сфері міжнародної діяльності. Міжнародна діяльність Національного банку України в контексті європейської інтеграції.

Тема 6. Державне регулювання банківської системи.

6.1. Регулювання діяльності банків. Антимонопольне регулювання.

Поняття "банківський нагляд", "банківське регулювання" та "банківський контроль". Методи банківського регулювання. Методи банківського нагляду. Форми регулювання банківської діяльності.

6.2. Банківський нагляд: завдання та принципи діяльності.

Принципи банківського нагляду. Органи здійснення державного

контролю за діяльністю банків. Форми банківського контролю. Заходи впливу Національного банку України щодо діяльності сучасних банків. Програма фінансового оздоровлення банку.

6.3. Фінансовий моніторинг.

Система фінансового моніторингу банку, її рівні. Внутрішні аудиторські перевірки. Зовнішні аудиторські перевірки. Паспорт нагляду банку.

6.4. Міжнародні стандарти банківської діяльності.

Основні принципи банківського нагляду. Діяльність Базельського комітету з нагляду за діяльністю банків. Принципи Базельського комітету щодо ефективного нагляду за банківською діяльністю, та їх зміст.

6.5. Розвиток банківського регулювання на наднаціональному рівні.

Наглядова діяльність Національного банку України. Рівні системи банківського нагляду, їх характеристика. Зміст наглядових функцій Національного банку.

6.6. Соціальна відповідальність банківського сектору.

Фонд гарантування вкладів фізичних осіб. Джерела поповнення Фонду. Динаміка зміни розміру суми відшкодування Фонду гарантування вкладів фізичних осіб. Розмір гарантованої суми відшкодування у різних країнах.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Аналіз банківської діяльності : підручник / за ред. А. М. Герасимовича; Київський нац. екон. ун-т ім. Вадима Гетьмана. – 2-ге вид., без змін. – К. : КНЕУ, 2010. – 599 с.

2. Банківська система : підручник / [С. А. Кузнецова, Т. М. Болгар, З. С. Пестовська та ін. ; за ред. С. А. Кузнецової]. – К. : «Центр учбової літератури», 2014. – 400 с.

3. Банківська система України : монографія / В. В. Коваленко, О. Г. Коренева, К. Ф. Черкашина та ін. – Суми : ДВНЗ «УАБС НБУ», 2010. – 187 с.

4. Банківська система України: вектори посткризових трансформацій : колективна наукова монографія / [К. А. Ануфрієва, О. І. Барановський, С. І. Брус та ін.] ; за ред. д-ра екон. наук Н. М. Шелудько ; НАН України, ДУ «Ін-т економіки та прогнозування НАН України». – К. : Ін-т економіки та прогнозування, 2013. – 171 с.

5. Банківська система України: становлення і розвиток в умовах глобалізації економічних процесів : монографія / [О. В. Дзюблюк, Б. П. Адамик,

Г. Р. Балянт та ін.] ; за ред. д-ра екон. наук, проф. Дзюблюка О. В.; Терноп. нац. екон. ун-т. – Тернопіль : Астон, 2012. – 357 с.

6. Болгар Т. М. Проблемні кредити у банківській діяльності в умовах фінансової кризи : монографія / Т. М. Болгар. – Кременчук : Вид-во Щербатих О. В., 2013. – 367 с.

7. Васюренко О. В. Банківський нагляд : підручник / О. В. Васюренко, О. М. Сидоренко. – К. : Знання, 2011. – 503 с.

8. Забезпечення умов стабільного функціонування банківського сектору України : монографія / О. М. Колодізев, О. В. Бойко, І. О. Губарева та ін. ; за заг. ред. д. е. н., доц. Колодізева О. М. – Х. : Вид. ХНЕУ, 2010. – 312 с.

9. Кіндрацька Л. М. Фінансовий та управлінський облік в банках : підручник / Л. М. Кіндрацька. – К. : КНЕУ, 2008. – 816 с.

10. Колесніченко В. Ф. Гроші та кредит : навч. посібник у схемах і таблицях / В. Ф. Колесніченко, О. І. Омельченко. – Харків : Вид. ХНЕУ, 2008. – 160 с.

11. Колодізев О. М. Гроші і кредит: підручник / О. М. Колодізев, В. Ф. Колесніченко. – К. : Знання, 2010. – 615 с.

12. Колодізев О. М. Гроші та кредит : підручник / О. М. Колодізев, В. Ф. Тищенко, О. І. Омельченко; за ред. О. М. Колодізева; кер. проекту В. М. Анохін. – Мультимедійне інтерактивне електрон. вид. комбінованого використ. (834 Мб). – Х. : Вид. ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2014. – Назва з тит. екрана.

13. Колодізев О. М. Практикум до підготовки і проведення практичних та семінарських занять з навчальної дисципліни «Гроші та кредит» : навчально-методичний посібник / О. М. Колодізев, В. Ф. Тищенко, О. І. Омельченко. – Х. : ВД «ІНЖЕК», 2013. – 328 с.

14. Колодізев О. М. Формування компетентностей на основі тренінгів з навчальної дисципліни «Гроші та кредит» (для студентів напряму підготовки 6.030508 «Фінанси і кредит» (спеціалізація «Банківська справа») : навчально-практичний посібник / О. М. Колодізев, В. Ф. Тищенко, О. І. Омельченко. – Х. : ВД «ІНЖЕК», 2013. – 136 с.

15. Косова Т. Д. Аналіз банківської діяльності: навч. посібник / Т. Д. Косова. – К. : Центр учбової літератури, 2008. – 486 с.

16. Кузнецова С. А. Банківська система : у схемах і таблицях : навч. посібник / С. А. Кузнецова, Т. М. Болгар, З. С. Пестовська. – Дніпропетровськ : Дніпропетр. ун-т ім. Альфреда Нобеля, 2012. – 319 с.

17. Левандівський О. Т. Банківські операції : навч. посібник

/ О. Т. Левандівський, П. Е. Деметер. – К. : Знання, 2012. – 463 с.

18. Литвин Н. Б. Фінансовий облік у банку : підручник / Н. Б. Литвин. – К. : «Хай-Тек Прес», 2010. – 608 с.

19. Методика розрахунку економічних нормативів регулювання діяльності банків в Україні, схвалена рішенням Правління НБУ від 15.12.2017 р. № 803-рш. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <file:///C:/Users/Admin/Downloads/12.02.18/f471685n31.pdf>.

20. Моделі оцінки банківської діяльності для забезпечення стабільності банківської системи : монографія / О. В. Васюренко, О. М. Тридід, В. В. Качук та ін. – К. : УБС НБУ, 2010. – 294 с.

21. Панасенко Г. О. Банк. Ресурси. Капітал : монографія / Г. О. Панасенко. – Донецьк : ДонНУЕТ, 2012. – 318 с.

22. План рахунків бухгалтерського обліку банків України, затверджений Постановою Правління НБУ № 89 від 11.09.2017 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/v0089500-17#n26>.

23. Пономаренко В. С. Гроші та кредит: компетентність і реалізація грошово-кредитної політики в Україні: монографія / В. С. Пономаренко, О. М. Колодізев, В. Ф. Тищенко та ін.; За заг. ред. докт. екон. наук, професора Пономаренка В. С. – Х. : ВД «ІНЖЕК», 2014. – 416 с.

24. Практикум з навчальної дисципліни «Гроші та кредит» : навч.-практичний посібник / В. Ф. Колесніченко, О. І. Омельченко, С. В. Добринь. – Харків : Вид. ХНЕУ, 2009. – 136 с.

25. Примостка Л. О. Фінансовий менеджмент у банку : підручник / Л. О. Примостка. – 2-ге вид., доп. і перероб. – К. : КНЕУ, 2004. – 468 с.

26. Про банки і банківську діяльність : Закон України № 2121-III від 07.12.2000 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.nau.ua/doc/?uid=1087.635.40 &nobreak=1>.

27. Про Національний банк України : Закон України № 679-XIV від 20.05.1999 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/679-14>.

28. Про порядок регулювання діяльності банків в Україні : Інструкція № 379, затверджена постановою Правління НБУ № 368 від 28.08.2001 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0841-01>.

29. Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг: Закон України № 2664-III від 12.07.2001 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2664-14>.

30. Розвиток банківської системи України як основа реалізації стратегії економічного зростання : монографія / О. В. Дзюблюк, О. Б. Васильчишин, Б. П. Адамик та ін. ; за ред. О. В. Дзюблюк. – Тернопіль : ТНЕУ, 2010. – 383 с.

31. Савченко Т. Г. Банківська система у формуванні та підтриманні рівноважних станів в економіці : монографія / Т. Г. Савченко. – Суми : ДВНЗ «УАБС НБУ», 2012. – 368 с.

32. Сімаков К. І. Облік у банках: навчальний посібник / К. І. Сімаков, О. О. Каменська, А. Ю. Нікітіна. – Краматорськ : ДДМА, 2011. – 195 с.

33. Табачук Г. П. Фінансовий облік у банках: навч. посібник / Г. П. Табачук, О. М. Сарахман, Т. М. Бречко. – К.: Центр учбової літератури, 2010. – 424 с.

34. Фінансовий облік у банках : навч. посібник / А. М. Герасимович [та ін.]; за заг. ред. А. М. Герасимовича. – К. : КНЕУ, 2010. – 550 с.

35. Холодна Ю. Є. Банківська система : навч. посібник / Ю. Є. Холодна, О. М. Рац. – Х. : Вид. ХНЕУ, 2013. – 316 с.

36. Холодна Ю. Є. Центральний банк і грошово-кредитна політика : конспект лекцій / Ю. Є. Холодна, О. М. Рац. – Х. : ХНЕУ, 2008. – 130 с.

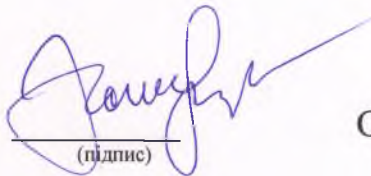
37. Чмутова І. М. Аналіз банківської діяльності : навч. посібник / І. М. Чмутова, Ю. С. Тисячна. – Х. : ХНЕУ, 2012. – 307 с.

38. Чмутова І. М. Фінансовий облік у банках : навч. посібн. / І. М. Чмутова, К. М. Азізова, О. В. Лебідь. – Х. : Вид. ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2015. – 368 с.

39. Швець Н. Р. Аналіз та оцінка ресурсів банку : монографія / Н. Р. Швець. – Чернівці : Рута, 2006. – 168 с.

40. Щибиволок З. І. Аналіз банківської діяльності : навч. посібник / З. І. Щибиволок. – К. : Знання, 2007. – 311 с.

Голова атестаційної комісії

(підпис)

О. М. Колодізев